

JAARVERSLAG VAN DEPUTATEN RELATIE KERK EN OVERHEID

september 2009 – augustus 2010

De Kerk in het publieke domein

De door de generale synode van Zwolle-Zuid benoemde deputaten hebben in de verslagperiode viermaal vergaderd. In de vergadering van maart werd na de afhandeling van de gebruikelijke zaken uitvoerig van gedachten gewisseld over de plaats van de kerk in het publieke domein, dit mede naar aanleiding van het wetsvoorstel van VVD, D66 en SP tot afschaffing van de strafbaarheid van smalende godslastering en de nota van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten over *Religie in het publieke domein*¹. Aan het eind van deze bespreking concludeerde de voorzitter: In het spreken van de kerk moet de liefde van Christus doorklinken. De gemeente en de gemeenschap der heiligen treden ook op naar buiten en moeten daarin door de kerk worden toegerust. Denk goed na over de vormen; gesprek is soms beter dan schrijven, een interview beter dan een boek. Inzake het spreken als landelijk instituut kerk past grote terughoudendheid, een zodanige dosering dat het duidelijk nodig is.

Deputaten besloten een uitnodiging te aanvaarden van de Gereformeerde Gemeenten om zich samen met enige andere kerken en de Gereformeerde Bond in de PKN te bezinnen op de profetische taak van de kerk (het zgn. Woerdens Beraad). In de eerste bijeenkomst bleek een gemeenschappelijk gevoel, dat het goed is samen op te trekken in bepaalde gevallen. Dit zal echter nader geconcretiseerd moeten worden. Onzerzijds is opgemerkt dat profetisch spreken gemakkelijker is in een relatie dan van een afstand. Plaatselijk kan meer dan landelijk. Er was verschil van inzicht over de rol van de kerk in verhouding tot die van christelijke politieke partijen. In een vervolgbijeenkomst werd een notitie van prof. Hofman (CGK) besproken over de bijbelse gegevens. Prof. Hofman riep op tot nuchterheid: Laten we niet vechten voor het herstel van voorbije tijden, maar liever bereid zijn onrecht te lijden. We moeten ons hoeden voor de valkuil van vanzelfsprekendheid en vandaag eerder spreken over mammon en milieu dan over abortus. Deze gedachtegang kreeg brede instemming. Ook was men het erover eens dat de kerken alleen naar buiten moeten treden, als de nood er is. Besloten werd een gezamenlijke brief te zenden aan het nieuwe kabinet, zodra dat gevormd is, met een pleidooi voor bescherming van de democratische rechtsstaat en de daaraan verbonden vrijheden. Afgesproken is dat het Woerdens Beraad hierna als regel eenmaal per jaar zal samenkomen.

Na de verschijning van de 'werkorde' van de deputaten Kerkorde hebben deputaten kerk en overheid erop aangedrongen alsnog een artikel over de relatie tot de overheid in de nieuwe kerkorde op te nemen (zie art. 27 van de huidige kerkorde). Desgevraagd hebben deputaten aan deputaten AO geadviseerd de traditie om de burgemeester of het college van B&W van de gemeente waar de synode bijeenkomt, uit te nodigen bij de bidstond en/of de opening van de synode, te handhaven. Ds. De Snoo, titulair voorzitter van het deputaatschap, was aanwezig op de Nieuwjaarsreceptie van H.M. de Koningin. Hij woonde namens onze kerken de nationale herdenking van de slachtoffers van de vliegtuigramp in Tripoli bij, bezocht een symposium in Leiden over de relatie tussen kerk en overheid en stond enkele media te woord over het voornemen van een nationale synode. De uitnodiging voor de GKv om deel te nemen aan de "Dordtse Synode/Protestants Forum" op 10 en 11 december a.s. was aan hem gericht. In eerste instantie heeft hij deze zaak aan deputaten kerkelijke eenheid (DKE) voorgelegd. Nu dit deputaatschap heeft besloten hieraan deel te nemen, hoopt ds. De Snoo samen met DKE een representatieve vertegenwoordiging (25 personen) uit de GKv samen te stellen. Het is goed dat de titulair voorzitter van ons deputaatschap als 'vertegenwoordiger van onze kerken in de samenleving' hier ook zelf bij aanwezig is.

Kerk en samenleving

Ter uitvoering van de opdracht die de generale synode in haar instructie had gegeven, zullen in het najaar van 2010 een drietal regio-avonden worden georganiseerd voor kerkenraadsleden en

---

¹ Over deze nota is ook een debat in de Tweede Kamer gehouden. In dit debat sprak een van de Kamerleden (Heijnen, PvdA) zijn medeleven uit met de burgemeester van Rijssen-Holten (toen nog B. Koelewijn): „In Rijssen-Holten wordt van de burgemeester verwacht dat hij bij de inauguratie van alle dominees is en dan gaat het om 38 kerken.”

gemeenteleden met als thema hoe de kerk dienstbaar kan zijn in de plaatselijke samenleving. Daarbij zal inzonderheid aandacht geschonken worden aan de mogelijkheden tot zorg voor gevangenen. Deputaten ontvingen een verzoek van COC en LKP om kerkelijke steun voor een verklaring tegen homogeweld. Na afstemming met zijn collega's van CGK en NGK teneinde zo mogelijk tot een gemeenschappelijke gedragslijn te komen, heeft ds. De Snoo in een brief aan COC/LKP geargumenteed een verzoek tot een gezamenlijke actie tegen homogeweld afgewezen. Onderkend wordt wel de wenselijkheid onze stem te verheffen tegen fysiek en verbaal geweld tegen homoseksuelen, maar een bezwaar is dat de verklaring ook ongelijke behandeling onder geweld rekent en dat de kerk zich niet kan associëren met een organisatie als het COC, tegen wier doelstellingen zij grote bezwaren heeft.

CIO (Interkerkelijk Contact in Overheidszaken)

Het CIO besloot een brief aan de Tweede Kamer te zenden met bezwaar tegen aanvaarding van het wetsvoorstel van VVD/D66/SP tot het schrappen van de strafbaarstelling van smalende godslastering. Sinds kort vallen ook de kerkelijke emeriteringsfondsen onder het toezicht van De Nederlandsche Bank. Minister Donner heeft aan de Tweede Kamer gemeld, dat de Vereniging Emeritering van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) niet onder dit toezicht komt, omdat zij heeft vastgelegd dat de aanspraken (niet van predikanten, maar van de kerken die hen onderhouden) niet afdwingbaar zijn. In de gezondheidszorg worden steeds vaker vrij gevestigde geestelijke verzorgers aangesteld, die geen ambtelijk binding hebben met een zendende instantie. Het CIO-moderamen heeft hierover langdurig overleg gevoerd met de Vereniging van Geestelijke Verzorgers in de Zorg (VGVZ) en er daarin op aangedrongen de ambtelijke binding in het beroepsprofiel vast te leggen. De VGVZ heeft dit jaar in meerderheid de noodzaak van een ambtelijke binding erkend. Voor de uitwerking wordt een regiegroep gevormd, waaraan het CIO zal deelnemen.

Vanuit de deputaten is mr. M. Koole vaste vertegenwoordiger in *CIO-J*(ustitie). Binnen *CIO-J* worden de werkzaamheden van de Dienst geestelijke verzorging (DGV) in de justitiële inrichtingen op afstand begeleid. Het *CIO-J* beslist op voordracht van de dienst over de aanstelling van de justitiepredikanten. Het deputaatschap heeft in samenwerking met de DGV en de predikantenvereniging in de GKv op 19 juni 2009 een kennismakingsbezoek georganiseerd aan een penitentiaire instelling, namelijk de jeugdinstelling Harreveld te Arnhem. Daaraan hebben 25 predikanten deelgenomen. Hoofdpredikant J. Eerbeek hield een referaat en justitiepredikant P. Middelkoop heeft een en ander van de verschillende aspecten van het werk aldaar laten zien.

Op 11 februari en 19 mei 2010 heeft een afvaardiging van het deputaatschap overleg gevoerd met de hoofdpredikant over de aanstelling van een predikant uit de GKv.

Op 24 september 2009 hebben het Rooms-katholiek en het protestants justitiepastoraat gezamenlijk het 60-jarig jubileum gevierd. Ter gelegenheid daarvan werd het Handboek Justitiepastoraat gepresenteerd, geschreven door J. Eerbeek en A.H.M. van Iersel. Dit is de eerste publicatie uit een nieuwe reeks die wordt uitgegeven door het onlangs opgerichte Centrum voor justitiepastoraat. Het handboek is positief ontvangen in de pers.

De DGV wordt geconfronteerd met een overschot aan celcapaciteit en bezuinigingen. Dat zal consequenties hebben voor aard of omvang van de fte's; vooralsnog heeft dat geen verandering gebracht in het plan om een kandidaat uit de GKv aan te stellen indien die beschikbaar komt. Wel is het zo dat de DGV geen aparte financiering krijgt ten behoeve van de nazorgtaak die hij heeft. Deputaten ontvingen een verzoek tot mentale en financiële ondersteuning van het Centrum voor justitiepastoraat. Daarover brengen zij advies uit aan de synode 2011.

In de *CIO-commissie Kerkgebouwen (CIO-K)*, waar B. Kamsteeg de GKv vertegenwoordigt, is de aandacht van de kerken gevestigd op het recht op teruggave van betaalde energiebelasting. Kerkgebouwen zijn eveneens vrijgesteld van de waterschapslasten. De secretaris van *CIO-K* heeft overleg gevoerd met de Nederlandse Vereniging van Banken over het afgeven van uittrekels uit het Handelsregister aan kerken. Een plaatselijke kerk heeft geen eigen uittreksel nodig; het afgegeven 'landelijk' uittreksel is voldoende. Zo nodig kan een plaatselijke kerk met het Handboek van de kerken aantonen dat men tot een ingeschreven kerkgenootschap behoort.

Als zich ergens een ramp voordoet, kan een plaatselijke kerk een belangrijke rol spelen. Informatie hierover is bij het CIO beschikbaar.

Begin 2012 zal het Bouwwerkbesluit in werking treden. Daardoor zal in minder gevallen bij alarm automatische doorkoppeling naar alarmcentrales verplicht zijn, wat kosten bespaart. Ten aanzien van brandmeldinstallaties is het aantal gevallen waarin deze rechtsreeks moeten doormelden naar de

regionale alarmcentrale van de brandweer, sterk teruggebracht. Tevens zijn de voorschriften voor verkeersruimten met slechts één vluchtroute verduidelijkt. Al deze gegevens zijn via het Steunpunt Kerkenwerk doorgegeven aan de Commissies van Beheer van de plaatselijke kerken.

In de commissie C/O-O (onderwijs), waarin R. de Boer participeert, worden de activiteiten van de kerken als zendende instantie (en werkgever) van leraren godsdienstonderwijs op openbare basisscholen gecoördineerd. Een document over de rol van de kerk op dit terrein is op de website <http://www.gkv.nl/relatie-kerk-en-overheid/328/> geplaatst.

Dit jaarverslag wordt geschreven na de verkiezingen van 9 juni 2010 en op een moment dat de kabinetsformatie zeer moeizaam verloopt. Deputaten roepen de kerken dan ook op te volharden in het gebed voor de overheid en God te smeken om regeerders die nastreven wat in het licht van Gods Woord goed is voor ons land en ons volk.

Amersfoort, 17 september 2010

Mr. M. Koole,
secretaris